

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא קו.

עין משפט
גד מצוה

צד א מיי פ"ב מהל' אבות ה' כב סמג עשין ממ טו"ש"ע אה"ע סי' פה סעיף יד:
צד ב מיי פ"ז מהלכות שפירות הלכה ו סמג עשין פט טור ש"ע ח"מ סי' קג סעיף ו וסי' שצ סעיף ג:
צד ג מיי שם סמג שם טו"ש"ע ח"מ סי' קג סעיף ו וסי' שצ סעיף ג:
צד ד מיי פ"ח מהל' שלוחין וזוה"פ ה' ה סמג עשין קנ"ג טו"ש"ע ח"מ סי' של סעיף ה':

כשעושין קנת מלאכה דאי לאו הכי מה מכירה שייך בהם דמי יקנה וה"ל מייירי דליכא בזימתי קנת פירי ולכן הו"ל קרנא אפילו לאזי ולפי שאין עושין אלא פירות מועטין ילקח בהן קרקע ויאלכל פירות וזהו טובת שניהם אכל בשמעתיין דליכא פרי אז העניס מיקרו פרי לאזי וי"ל דמ"מ מוכח שפיר דקרנא הו"ל אפילו כשיבש לגמרי ולהכי קאמר תנא קמא ילקח בהן קרקע אפילו מעתה שיעושין קנת פירות לטובתו של בעל ופליג^א ארשב"ג דאמר לא תמכור משום שבה בית אציה ולא חיישין לטובת הבעל כל זמן שעושין קנת פירות עד שתיבש לגמרי ואז ילקח בהן קרקע אכל לאזי דאמר פירי הו"ל וכשיבש לגמרי נוטל בעל הבית הכל אם כן אין זה טובת הבעל מה שלקח בהן קרקע ואוכל פירות משלו כי טוב לו יותר להמתין מעט עד שתיבש לגמרי ויהא הכל שלו: **א"ל רבינא ארב** אשי משבנתא דסורא אם אמר לקוחה היא בידי ה"ג דנאמן בו' אלא ודאי לא מהימן הקשה הרב רבי אלחנן דהא תנן (ב"ב דף קמ"ג) חוקת הבתים כו' חוקתן ג' שנים ולומר ר"י דהתם בטוען שמחזיק בה בגזל היא חוקה שהיה לו למחות תוך שלש כי יודע בודאי כיון שנכנס לה בגזל אם ישמוק לו ג' שנים ולא ימחה שיטעון על ידי ג' שנים שהיה שלו ולכן היה לו למחות שידוע לכל שמתנו חכמים למחות תוך שלש ואם לא ימחה הפסיד אכל כשמשבנתא בא לידו סובר המקשה כי לא תקנו חכמים אין לחוש שאחר ג' יטעון שקר ואי"ת אם כן לעולם יהיה בעל הקרקע נאמן לומר שבגזל הוא בא מגו דאי צעי אמר במשכנתא היה אלכך או לפירות הורדתיך וי"ל דהו"ל מגו במקום סדרי דלכן אפדי אם היה בא בגזל לא היה שתיק אלא היה מוחה אי נמי אין זה מגו שאין טוען בל"ן משכנתא היה או לפירות הורדתיך לפי שסבור להוציא גם הפירות שכבר אכל אי נמי חשיב מגו להוציא כיון שאכלה שני חוקה וקשה לדעת דבשלש שנים חוקה חזקה משום דעד שלש שנים מיוחדר איניש בשטריה טפי לא מיוחדר והשתא הלא ע"כ לריך לשמור לעולם כי שמה יטעון זה משכנתא היא וע"כ נראה דלא צעי למימר שלא יחא נאמן (לומר) לקוחה היא צדי אלא שאלא מה תקנה יששה הממשכן שלא יוכל להחזיק ולטעון לקוחה היא צדי דמחאה נראה דלא מהניא אלא כשאומר פלינא אכיל ארעאי בגזלותא ומשני רב אשי

מכרו וכו'. אלמא קרנא הו"ל דאי פירא הו"ל הא תקון רבנן פירות לבעל: והוקינו. קפלה עליהן וקנה בלא זמנן: לאו מי אוקימנא. כמתכות בפרק האשה שנפלו לה נכסים (דף ע"ט): **בשדה אחרת.** שלא היתה הקרקע שלה שהיו דקלים בשדה של אחרים דהא כליא קרנא דיהה לגמרי **ההוא שטרא.** שטר משכנתא דסורא במישלם שניה אליו ולא פירש בו מניין השנים: הכי גרסינן וקדים מלוה ואכלינהו לפירי. דשנה שלישיה מקמי דתצטיה לדינא: קרקע בחוקה צעליה עומדת. אע"ג דלא תצטיה עד לאמר אכילת פירות חזן בתר קרקע אזלינן וכי מספקא לן שנה זו של מי אוקי ארעא בחוקה מריה ושלא כדון אכלינהו לפירי: בחוקה אוקלינהו עומדות. כיון דקדים ואכלינהו ואתא לפוקי מנייה ניימי ראייה דלאו שלש הו"ל דבתר אכילת פירות אזלינן: והא ק"ל הלא כרז נחמן צדיני. ורב נחמן קרקע בחוקה צעליה עומדת קאמר גבי שוכר מרחץ משלים עשר זהובים לשנה מדינר זהב לחדש כהשאל (נעיל דף קכ"ג) ואפילו בא בסוף החדש אמר כולו למשכיר כשנתעברה השנה: הני מילי מילתא דלא עבידא לאיגלווי. כלומר בתר קרקע ודאי אית לן למיזל ומיהו הני מילי בספק שאין עומד לעולם להתבצר כי הוא דמספקא לן צין אם תפיס לשון ארשון ואי תפיס לשון אחרון: אכל הכא מילתא עבידא לאיגלווי. בסוף שיבאו עדי שטר ויעידו: ואטרותי צי דינא פרי זימני. שמה הדין עם המלוה ואם נוציאנו מידו עתדינן אנו לחזור ולגבותו מיד הלוה לאחר זמן: מלוה אומר חמש וכו'. מילתא אחריתי היא. מלוה ולוה שצאו לדון מלוה אומר חמש שנים מושכנת לי ואין השטר לפנינו ולוה אומר לשלש וכבר אכלתה שלש: מגו דאי צעי אמר לקוחה היא צדי. לעולם ואכלתייה שני חוקה ואבד השטר ממני: לא סבידא לכו הא דאמר רב יהודה. ולא אמרינן מגו שהדברים מוכיחין שהו"ל רמאי שאמר אבד השטר והאי שטרא לא דמי לשטר צדיני דאילו שטר צדיני לעדות שמכרה לו הוא בא וכי עד עולם תאמר לו להוהר צו אמור רבנן ציה עד תלת שנין מנ"י לאיזדוריי איניש בשטרא טפי לא מיוחדר דקסבר לא ילא עוד ערעור עליה אכל זה שהו"ל מודה ששטר משכנתא הו"ל לראיית מנין שנים של אכילת פירות לגבינא דאכילת פירות דמנין השנים קאי ומיוחדר זהיר ציה

ללא לירכס ליה עד כלות השנים והאי דקאמר אירכס לא מהימן דמיכבש הו"ל דכבשיה וכו': אלא מעשה. ארזי יהודה קפריך דאמר אי צעי אמר לקוחה היא צדי: הכי נמי דמיימן. וכי עביד רבנן מילתא דלתי צה לדי רמאות כי האי: תקון רבנן למרי ארעא דיהיב טסקא. למלאכה: וכרי נדיא. מתקן החצר סביבות הגבולים: ואי ארעא קניא הו"ל. דלית ליה טסקא וכריא נמי לית ליה מאי ליעביד: למחוי. הו"ל יודעים שלא מכרתיה לו אלא היא משכון צדי: הכי גרסינן הא בארעא דשקיל אריסא פלגא הא בארעא דשקיל אריסא פלגא פליגי רב יהודה אמר בעל הבית נאמן נאמן דאי בעי אמר שכירי ולקויי הוא: יתומים אומרים אנו השבחנו ובעל חוב אומר אביכם השביח על מו' להביא ראייה סבר

דאיצעי ליה למחוי ולומר תוך שלשה דעו כי משכנתא היא צידו דהשיבא שפיר מחאה צדי האי גוונא וכי האי גוונא יש לפרש ב' חוקת הבתים (שם דף ק"ג) וס' גבי ואי טעין ואמר לפירות הורדתיך נאמן ואף על גב דהתם רב אשי פריך לרב כהנא ואי לפירות אחתיה מאי הו"ל ליה למיעבד ורב כהנא משני דאיצעי ליה למחוי ומיימי ראייה ממשכנתא דסורא ובשעתין רב אשי משני איצעי ליה למחוי וכן משני רב אשי התם בההוא פירקא (דף קמ"ג) גבי האי מאן דזבין דקלא לחצריה איכא למימר דרב אשי התם קיבל שינויא מרב כהנא ולהכי משני ליה איהו נמי הכי: **ה"א** משבנתא דסורא בו'. אע"ג דהא גופא דהכא אפשר דמשכנתא דסורא הו"ל שייך שפיר לאקשויי צהאי לישנא לפי שמשכנתא דסורא הו"ל קיס ליה שתקנו חכמים לעשות להכי קאמר אלא מעתה תקנת משכנתא דסורא וכו':

(א) בפי"א לא גרסינן ליה ועי' בפי"ב כ"י, (ב) וכתובות יג. קידושין ט"ז, (ג) לעיל ק"ג, (ד) ואמר. רש"י, (ה) לעיל סו: בי"ב לה: (ו) גת. (ז) ופי' חוס' לעיל טו. ד"ה בעל חוב ומוס' כמתכות נה. ד"ה ולשבה ועוד שם בתוס' ז': ד"ה נכסי ומוס' כמתכות נה. ד"ה והלמ"א, (ח) ז"ל אר"י.

הגהות הב"ח
(א) גמ' וקדים מלוה:
(ב) רש"י ד"ה בשדה וכו' דלישקלינהו:

מוסף רש"י
האי משבנתא דסורא דכתבי הכי כו'. ומקנתא דרבנן היא ח' משכנתא, משום דמלוה לחבירו על שדה אכור לאטול הפירות משום ריב, אכל נכסימא מוחא, כעין משכנתא דסורא, שמה עשר מנה על שדה ולסוף עשר שנים חזר הקרקע לבעלים בתוס' ומלא קונה פירות על כל שנה בתנה ואין סוף דר ריב, ואפי"ן ששין הפירות כלים, שהרי הוא קרוב לשכר וקרוב להשפך, שמקבל פירות כל שנה בתנה ואפילו בשנת ששון שלא היו ששן פירות השנה דינן (ושב"ט ב"ב דה"ל).